

OÁZA SVOBODNÉHO BÁDÁNÍ

Petr Pithart

Vážené kolegyně a kolegové, dovoluji mi, abych vás právě takto oslovil s vědomím blízkosti, kterou k vašemu sympoziu po léta pociťuji. Už proto, že si kladu podobné otázky, jako vy zde, já především z hlediska historicko-politického. Je paradoxní, že jsem se - přes všechnu svůj zájem - nemohl vašich setkání zúčastnit v minulosti a že se ho nemohu, z důvodů našťastí zcela odlišných, zúčastnit ani dnes. Vida, osobní nesvoboda může mít rozličné příčiny. Jestliže jsem se těchto setkání nezúčastnil v minulosti, kdy bylo v naší zemi především humanitní bádání ostře rozdělováno na tzv. oficiální a neoficiální, nebylo to proto, že bych se obával odmítnutí své účasti zde z vaší strany. Nečekaně svobodný duch vašich jednání jsem dobře znal z vyprávění svých přátel. Ale lidé z disentu - k němuž jsem chtěl nechtěl patřit - o setkání s vámi povětšinou neusilovali z důvodů spíše psychologických - nebudu nadsazovat, když povím, že tomu v tomto případě bylo k jejich vlastní škodě. Smetanovská sympozia v Plzni byla totiž od samého počátku skutečně výjimečnou oázou svobodného, nekonvenčního a zaujatého bádání, společného hledání téhož. Oceňoval jsem zpovzdálí, kromě jiného, jeho spontánně interdisciplinární, dialogický charakter, vyvěrající ze skutečného zájmu o téma. Zřetelný byl i patos tohoto společného tážení a hledání, v němž jste tu v Plzni věcně a neretoricky nalézali nové obrysy dějinné a kulturní identity tohoto národa a státu.

Často jsem se probíral alespoň sborníky z vašich konferencí, které - kromě jednoho - mám ve své knihovně. Pokoušíme se nyní v praktické politice o cosi, co by se dalo opět nazvat "budování státu". A to ovšem nelze, aniž bychom se ohlíželi zpět a definovali základní konstanty, které nás určují podnes. Jsem přesvědčen, že na vašich smetanovských sympozích jste o totéž usilovali mezi prvními.

A tak mám konečně příležitost poděkovat obětavým organizátorům, z nichž mi v paměti utkvěla jména Marta Ottlová, Roman Prahel, Zdeněk Hojda, Milan Pospíšil - vím však, že jich bylo bezpochyby víc. Dík patří také akademiku Jiřímu Kotalíkovi a docentu Jiřímu Dvorskému, kteří svým osobním nasazením celý podnik zaštitili - víme přece, že klacků, které jim byly házeny pod nohy, bylo dost a dost. Jejich zásluhou nepropadlo - alespoň v tomto případě - vaše hledání a nalézání do marasmu zbytečnosti. Mohli jste alespoň jedenkrát ročně formulovat své názory veřejně, nikoliv v ústraní soukromých bytů, a tedy do neslyšitelnosti, jak se zhusta stávalo nám, za oním uměle zbudovaným příkopem, který nás měl oddělovat a který jsme ne vždy dokázali neprohlubovat.

Děkuji rovněž městu Plzni, které vás mnohdy hostilo, jak vím, v rozporu s přáním svých někdejších vládců. A samozřejmě děkuji vám, účastníkům, že jste se tu scházeli a nepřestávali

scházet ke společnému tážení, a tak jste vlastně jako první připomněli staronový výměr vzdělanosti v tom smyslu, jak se jej nyní znovu pokoušíme definovat: nikoliv uzavírání do jednotlivých disciplín, ale vnější přesah, starost a nárok na uchopení celku.

Je mi líto, že mezi vás nemohu zasednout ani tentokrát. Okolnosti mne postavily před skutečnost, že do zmíněného celku spadá nedílně i starost o polomy v lese pár kilometrů odtud, o problémy lidí v obrovské fabrice, která nemá co vyrábět, o stav místních památek, o situaci malé zanedbané venkovské nemocnice. Pokoušíme se v této praktické politice uplatňovat akcenty příznačné pro vaše zdejší konání, témata pojmenovaná vámi natolik citlivě, že vystupuje zřetelně do popředí jejich kontinuální návaznost. Takže i dnes zůstanu jenom u tohoto pozdravu a prosím vás: nepovažujte ho za formální! Jsem rád, že jsem mohl říci alespoň to, co jsem řekl, a že jsem to mohl říci zde. Budu tedy i tentokrát - tradičně - čekat na referáty svých známých i neznámých přátel. Byl bych rád, kdybyste mne alespoň jejich prostřednictvím zahrnuli do svého kruhu a někdy v budoucnosti si našli čas podělit se o svá témata i se mnou. Abyste mne prostě považovali za svého kolegu.

Děkuji vám, že jste tu byli včera a že jste tu i dnes.